

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ДНІПРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

Тетяна ЛЕЩЕВА

«15» березня 2025 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Латинська мова та медична термінологія

повна назва навчальної дисципліни

ступінь освіти	магістр
галузь знань	22 Охорона здоров'я
спеціальність	шифр і назва галузі знань 222 Медицина
освітньо-професійна програма	код і найменування спеціальності Медицина
статус дисципліни	назва освітньо-професійної програми обов'язкова

Розробники:

Науково-педагогічні працівники кафедри
соціально-гуманітарних та біомедичних
дисциплін

Гарант освітньо-професійної
програми:

проф., д.мед.н. Довгаль М.А.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних та біомедичних дисциплін

Завідувач кафедри

проф., д.мед.н. Марина Довгаль

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 19.03.2025 р. №1.

Голова методичної комісії

проф., д.мед.н. Марина Довгаль

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки магістрів спеціальності (222 Медицина) галузі знань (22 Охорона здоров'я).

Предметом навчальної дисципліни є утворення термінів у номенклатурі назв органів людського тіла, анатомічних утворень, лікарських засобів, ботанічній, фармакогностичній та хімічній номенклатурах латинською мовою, конструювання термінів-комполітів і багатослівних термінів-діагнолів.

Міждисциплінарні зв'язки: Засвоєння навчальної дисципліни закладає підґрунтя до вивчення здобувачами освіти низки дисциплін (біології: номенклатура лікарських рослин; загальної хімії: номенклатура хімічних елементів, сполук; анатомії людини: номенклатура частин тіла, анатомічних утворень; гістології: номенклатура тканин організму; фармакології: номенклатура лікарських засобів; клінічних дисциплін: комплекс греко-латинських словотвірних елементів та структура спеціальних термінів) та забезпечує професійну термінологічну грамотність у процесі подальшого навчання та у майбутній професійній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є підготовка спеціалістів, здатних свідомо й грамотно використовувати греколатинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця. У сучасних умовах, коли виникла нагальна потреба розуміти і знати фахову літературу, що з'являється на міжнародному професійному ринку, доцільно спрямовувати оволодіння греко-латинською лексикою в напрямі уніфікації української та західноєвропейської терміносистем. Така уніфікація, не усуваючи своєрідності й переваг рідного мовлення, сприяє зближенню, взаєморозумінню представників різних народів та професій. Латинські найменування лікарських засобів вживаються як офіційні в багатьох національних фармакопеях, у Міжнародній фармакопеї й виданнях Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). У деяких країнах світу, в тому числі й у нашій країні, латинською мовою прописуються рецепти. Знання основ латинської граматики, спеціальної лексики й основного греко-латинського словотворчого фонду забезпечує професійну термінологічну грамотність спеціаліста, водночас заочно підвищує його загальнокультурний рівень.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких компетентностей:

Загальна компетентність за освітньо-професійною програмою

ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК7	Здатність працювати в команді.
ЗК8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ЗК13	- Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахова компетентність за освітньо-професійною програмою

ФК1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
ФК11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК16	Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.
ФК21	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК25	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою

ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН 5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
ПРН 21	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.
ПРН 23	Застосовувати в професійній діяльності та професійному саморозвитку сучасні цифрові, інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення
ПРН26	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
ПРН28	. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.
ПРН31	Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума - як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 222 «Медицина»	Рік підготовки: 1
		Семестр 2й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 70 самостійної роботи студента – 20	Освітньо-кваліфікаційний рівень: II магістерський	Лекційні - 0
		Практичні - 70
		Самостійна робота –20
		Вид контролю: залік

3.1. Теми лекцій

Тема лекції	Кількість годин
Не заплановано	

3.2. Теми практичних занять

Тема заняття	Кількість годин
Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги.	2

Диграфи. Буквосполучення	
Довгота і короткість складів. Наголос	2
Поняття «науковий термін». Система латинського іменника. Граматичні категорії. Словникова форма іменників. Неузгоджене означення	2
Прикметник. Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Узгоджене означення	2
Морфологічна і синтаксична структура дво- і багатослівного анатомічного терміну з різними типами означень	2
Іменники першої відміни. Лексика. Вирази. Найбільш уживані прикметники з Асс. і АБІ.	2
Іменники другої відміни чоловічого і середнього родів. Лексика: сталі вирази, суфікси	2
Системне вивчення прикметників першої групи. Узгоджене означення	2
Іменники третьої відміни. Визначення основи, парадигми всіх родів, типи відмінювання.	2
Іменники чоловічого роду третьої відміни. Винятки щодо роду.	2
Іменники жіночого роду третьої відміни. Винятки щодо роду. Лексика. Сталі вирази	2
Іменники середнього роду. Винятки. Лексика. Сталі вирази	2
Особливості відмінювання іменників грецького походження на “sis”, а також латинських слів типу febris та ін. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду на “ta”. Лексика. Сталі вирази	2
Прикметники другої групи. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками. Використання прикметників грецького походження в анатомічній термінології. Словотвір. Лексика. Сталі вирази	2
Ступені порівняння прикметників в медичній термінології. Лексика. Сталі вирази	2
Вивчення іменників четвертої-п'ятої відмін. Винятки. Лексика. Сталі вирази. Лексика	2
Система латинського дієслова. Граматичні категорії. Словникова форма. Словотвір. Лексика. Сталі вирази	2
Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів та сполук: назви кислот, солей, оксидів, основ, складних ефірів, номенклатура органічної хімії тощо	2
Хімічна номенклатура. Назви солей, складних ефірів, номенклатура органічної хімії тощо	2
Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад препарату; мають анатомічний, фізіологічний характер; вказують на терапевтичний ефект	2
Загальна характеристика ботанічної номенклатури	2
Рецепт. Структура рецепта	2
Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Деякі відомості про займенники, що вживаються в рецептах. Скорочення в рецептах та читання скорочень. Виписування рецептів на тверді лікарські форми	2
Виписування рецептів на м'які лікарські форми	2
Виписування рецептів на рідкі лікарські форми	2
Вступ до клінічної термінології. Кінцеві терміноелементи першої відміни	2
Греко-латинські дублети першої-другої відмін	2
Греко-латинські дублети прикметників першої групи. Дісприкметник минулого часу пасивного стану в клінічній термінології	2
Греко-латинські дублети іменників третьої відміни чоловічого та жіночого родів.	2
Греко-латинські дублети іменників третьої відміни середнього роду. Терміноелементи третьої відміни	2
Греко-латинські дублети прикметників третьої відміни. Дісприкметник теперішнього часу активного стану в медичній термінології. Словотвір за	2

допомогою суфіксів	
Греко-латинські дублети іменників четвертої-п'ятої відмін	2
Латинські та грецькі префікси. Числівники та прислівники в ролі префіксів	2
Переклад назв діагнозів	2
Усього	70

3.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
	Не заплановано	

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Завдання для самостійної роботи за темами

№ з/п	Тема самостійної роботи	Кількість годин
	Найуживаніші грецькі префікси, корені та суфікси, де вживається літера «у»	1
	Походження та структура анатомічних термінів.	2
	Словотворення. Найуживаніші суфікси іменників першої відміни. Скорочені позначення анатомічних утворень	2
	Найуживаніші суфікси прикметників першої групи. Прийменники, які виступають у ролі префіксів у словотворенні прикметників. Діеприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній термінології	1
	Назви м'язів за їхньою функцією	2
	Ступені порівняння прикметників, утворених від різних основ. Суфікси прикметників другої групи	1
	Діеприкметники теперішнього часу активного стану в анатомічній термінології	2
	Дієслово. Дійсний спосіб дієслів. Умовний спосіб. Наказовий спосіб. Порядок слів у латинському реченні	1
	Прислівник. Ступені порівняння. Прислівники, які вживаються у фармацевтичній термінології	2
	Числівник. Складні та складені числівники. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.	1
	Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Назви ботанічних родин. Назви алкалоїдів та глікозидів	2
	Склад слова. Види морфем. Морфемний аналіз. Способи словотворення	1
	Структурні типи клінічних термінів. Терміноелементи в структурі клінічних термінів. Складноскорочені слова.	2
	Особливості вживання омофонів при перекладі назв діагнозів.	1
	Усього	20

5. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється за 200-бальною шкалою.

5.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень наведені у Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ПЗВО «ДНІПРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я».

5.2. Форми і критерії поточного оцінювання

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному/лабораторному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань лабораторних/практичних робіт.

Оцінювання поточної успішності студента здійснюється на кожному занятті (теоретичні знання та практичні навички) шляхом виставлення до журналу академічної успішності оцінки за національною чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2»):

Оцінка «5» (відмінно) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, вільно володіє державною мовою.

Оцінка «4» (добре) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичного завдання.

Оцінка «3» (задовільно) – здобувач освіти в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача освіти невпевненість або відсутність стабільних знань; виконуючи завдання практичного характеру, виявляє неточності, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, на достатньому рівні володіє державною мовою.

Оцінка «2» (незадовільно) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до таблиць 1 та 2.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються ДЗ або екзаменом)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22- 4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19- 4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17- 4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14- 4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12- 4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09- 4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07- 4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04- 4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02- 4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99- 4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97- 3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94- 3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92- 3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89- 3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87- 3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84- 3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82- 3,83	153	3.05-3,06	122

4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Види поточного контролю: усний, письмовий (різновидом є тестовий).

Форми поточного контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, проведення термінологічних диктантів, розв'язання письмових завдань, написання есе, розв'язання практичних ситуацій тощо.

Для здійснення поточного контролю викладачем розробляється методичне забезпечення з тієї чи іншої навчальної дисципліни (перелік питань та завдань практичного змісту, тестові завдання тощо).

5.3. Структура підсумкового семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації:

1. Смольська Л.Ю. Латинська мова та основи медичної термінології: Підручник для студ. і викл. мед. ЗВО. 4-те вид. Затверджено МОН. Київ, 2019. 472 с.
2. Smolska L.Yu, Pylypiv O.H., Sodomora P.A., edited by L.Yu. Smolska. The Latin Language and Medical Terminology Basics: textbook (III-IV a. l.); 4th edition. Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. Затверджено МОН. Київ, 2018. 400 с.
3. Беляєва О.М. Latin Language for Students of Dental Faculties=Lingua Latina ad Usus Stomatologiae Studentium // Латинська мова для англomовних здобувачів-стоматологів: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. Затверджено МОН. Київ, 2018. 488 с.
4. Кісельова О.Г. Латинська мова та медична термінологія (робочий зошит до практикуму). 2020. 132 с., м'яка обкл. Видання 3-є доповнене та удосконалене. Рекомендовано Міністерством здоров'я України як навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів МОЗ України (протокол № 1 від 24.03.2016).
5. Кісельова О.Г. Лексичний додаток з дисципліни "Латинська мова та медична термінологія". 2020. 112 с., м'яка обкл. Рекомендовано МОЗ України як навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (протокол № 4 від 16.12.2015 р.). Гриф надано МОЗ України.
6. Кісельова О.Г. Лексичний мінімум з латинської мови, 2019. 160 с., м'яка обкл. Рекомендовано МОЗ України як навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (протокол № 4 від 16.12.2015 р.). Гриф надано МОЗ України.

Додаткові джерела інформації:

1. Кісельова О.Г. Робочий зошит з латинської мови, 2019. 236 с. Рекомендовано МОЗ України як навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних III-IV рівнів акредитації (протокол № 4 від 16.12.2015). Гриф надано МОЗ України (лист № 23-01-9/649 від 24.12.2015).
2. Зайченко Г.В., Горчакова Н.О., Савченко Н.В., Дяченко В.Ю., Шумейко О.В., Кава Т.В. Медична рецептура. Навчальний посібник для здобувачів медичних і фармацевтичних спеціальностей, викладачів, лікарів, провізорів і фармацевтів. Київ : Книга-плюс, 2020. 72 с.